

Landskap: Småland ..... Upptecknat av: Martin Larsson
Härad: Östbo ..... Adress: Platensgat. 23, Linköping
Socken: Rydaholm ..... Berättat av Nils Jönsson
Uppteckningsår: 1930 ..... Född år 1857 i Rydaholm

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppteckningen rör

R e g i s t e r.

Pocker odlar på Hjälmsänga i Rydaholm	4
Pocker hälsar på hos krögarn i Bår	5
Pocker ut genom blyfönster, prästen som lät	
Pocker bära upp fjärde hjulet, skatt	6-7
Skogssnuvan	8
Gengångare	9
Häxor skärtorsdagsmorgon, mjölkharar, tjuv-	
mjölkade kor	10-11
Skicka hem stulet, Liten-Johannes	12
Petter på Häradsskogen	13

Landskap: Småland
Upptecknat av: Martin Larsson
Härad: Östbo
Adress: Platensgat. 23, Linköping
Socken: Rydaholm
Berättat av Nils Jönsson
Uppteckningsår: 1930
Född år 1857 i Rydaholm

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppteckningen rör (register)

Ko som kalvat över stål; inte slå ut vatten,	
där det är växet	14
Hästsko över lågårdsdörren; kniv i smörkärnan;	
stål och flinta; boda, sticka kniv i vattnet..	15
Förvaring av pengar	16
Nyfött barns vård, tabu och magiska handlingar .	17-18
Segerhuva	19
Avvänjning	20
Dop, peng i bindan	21
Folkmedicin: rödsot eller sommarsjukan, skärvan,	
gulsot, ryggskott, läsa bort tandväck och an-	
nat, ta mått med snöre, vatten ur bäck som rin-	
ner åt norr	22-23

Skriv endast på denna sida!

Havande kvinnor, lyten:fallandesot, vådeldsmärke m.m.	24-27	
Bruk vid död och begravning	28-29	2789
Saker, som ladestill den döde i kistan	30	
Förplägnad vid begravning	31	
Förgjorda kreatur, kalvaskank lagd i gödselhögen;		
Anders i Enehagen	32	
Stjäla kraft från grannen	33	
Spotta i fodret	34	
Vårarbetet, julabrödet.....	35	
Ta in spillt hö med händerna	36	
Jul, tomten, kapplöpning från julottan	37	
Valvaremäss, bota klåe; vårfrudagssed	38	
Påkseder	39-40	
Väderleksmärken	41	
Slakt, låna rumpedrat, användning av olika delar m.m....	42-44	
Tabun vid vävning	45	

Söderland
Göta
Rydaholm
Sjöd. 1930

- 4 -
Nytorp Karlsson
nr. Platens 25, Rydaholm
Bor. i Mts Jönsson
Född 1857 i Rydaholm

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

A:6
2789

På Hjälmsänga i Rydaholm odlade Pocker en gång på natten en träd, å la upp stengärsgårdar, så drängarna hade bara å så på morron, när di kom dit. Men de' växte inget där. Så var åtminstone sägen. Å vi Hjälmsänga finns ännu kvar en stor äng, som inte ä odlad nu, fast de' syns, att de' har varit äker en gång i tiden.

Pocker odlar.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

A:6

2789

Ja, Pocker ha va't lite överallt å ta't folk. Så kom han en gång å hälsa på hos krögarn i Bår, å ba krögarn gå ut å titta på hans hästar. Å då sa han, att de' va krögarns far å farfar, som han åkte efter. När Pocker gick ut ur krogen, trampa han dän en bit i tröskeln me' sin hästaskank.

Pocker kör me handlarns i Bår far och farfar.

Landskap: Södermanland

Härad: Östbo

Socken: Gödaholm

Uppteckningsår: 1930

Upptecknat av: Mårta Larsson

Adress: Gödaholm Prästgård

Berättat av: Nils Larsson

Född år 1857 i Pjötskholm

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

A: 6

D: e

E: a

Uppteckningen rör

I Virestad va en präst, som kunde befalla bå de' onda
å de' goda. Så var de' en herreman i församlingen, som va i
kompakt me' Skam, men så kom Skam å skulle ta'n, å då lät han
skicka bud efter prästen. Å när han kom dit te herremannen,
gjorde han Pocker te rök. "Så stor du ä, så liten ska du bli,
så du ska ut genom detta hålet," sa han, å så gjorde han ett
litet häl i blyfönstret, å då måste Skam ge se' iväg genom
de' lilla hålet.

När prästen å kördrägen skulle hem, skulle väl Pocker
göra nå hyss tebaks, för när di åkt ett stycke, lossna ena hju-
let på vagnen. Men då sa bara prästen te drängen: "Stig å

Virestadpräster
som drev ut
Pocker genom
blyfönster.

Fjärde hjulet
under vagnen.

å kasta upp hjulet i vagnen!" Sen så måste Skam springa å hålla
upp vagnen, där förut hjulet suttit.

2789

Dä va en ö i sjön, å där va dä nära arbetare å arbetade
en gång. Så skulle de lägga sej å vila. Då hörde di dä skramla
Å dä va dä en skatt där. Å di tänkte naturligtvis ta den, men
så fråga di prästen hur di skulle göra. "Kära hjärtanes", sa
han, "rör inte dä, dä hör andarna till!" Å di lät bli, men präs-
ten han va inte sämre än han gick dit själv natta efter å tog upp dä,
å blev mycket rik förstås,

Skatt.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ane
2789

De' va några käringar, som skulle gå på begravning te Sjöstedt. De' var, när han bodde på Jägareudden. De' var sett barn, som va dött, å gummerna va på väg från kyrkan till Jägareudden. I hagarna mellan Skaftarp å Jägareudden ä de' många, som ha sett nåt. När nu käringarna kom där i en backe fick de se ett grymt stort fruntimmer i skogkanten. Hon räckte ända upp i skogstopparna, sa di, å di såg na allihop. Å hon hade en blå klänning å va så grann, så grann. Men hon visade dem bara den granna sidan, för annars ska hon va ihålig där bak, men där här gången såg de henne bara på framsidan.

Skogssnuvan.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

A:or

2789

Det ä somliga som går igen, sen di ä döa, så en kan få
se deras bilder, påstår di, å de' ä nog inte helt å hållit osan-
ning. Dir. Kulles far häruppe på Kullen gick igen, säger di.
Han dog på vintern å ble begraven mä. Men så kom han hem rätt
ofta å visade se' i sitt naturliga utseende, tyckte di. Å di
fick faktiskt gräva upp graven igen å flytta honom nära meter.
Å sen så kom han aldrig mer. De' var på vintern, när han be-
grovs, å de' va mycke snö, så troligtvis hade han kommit i fel
grav. Di som gravde visste inte redigt platsen, när de' låg så
mycket snö över marken.

(Jfr. J.G. Sjöstedts samling, sid.)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

G:a
V:a

2789

När korna inte mjölkade redigt som di skulle, sa di,
att korna va tjuvmjölkade.

Å jag har hört talas om, att det fanns käringar, som
gick ut skärtorsdagsmorron å ropade: "Så långt som mitt rop hö-
res, är sanket mitt." Di hade för sej, att dä fanns en hoper
trollkunniga käringar, som kunde mä dä, men jag har då aldrig
sett nän, som gjort dä.

Tjuvmjölkade
kor.

Ingalind
Ostbo
Rydaholm
Mjölk 1930

- 11 -

Mjölk av Maria Grönblom
Kv. av Rita Grönblom
Född 1857 i Rydaholm

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2789

Di hade för se', att det fanns mjölkharar, som en del trollkunniga käringar skicka ut. Å då skulle va verkliga harar, som diade korna, men det vet inte jag.

Mjölkhare.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8:6
A:n

2789

Skicka hem stulet.

Om de hade slickat, där en vit orm hade
runnit, kunde de se fördolda saker. Det var en gubbe de kalla
Liten-a-Johannes, å te hömen gick många, å han sa döm helt å
hållet, hur då va, å hjälpte döm te rätta.

Skicka hem
stulet.

2789

Petter på Häradsskogen var en artiger luv. Han krabbade mä te bota kreatur. En gång, när jag hade huggit me i foten, var han därhemma, å då sa han bl. a. att han skulle kunna stämma blod på en, som var ända i Amerka, om han bara kände namnet på honom å far hans. "Lär me den konsten, farbror!" sa jag. Då treva han me på pulsen, å så sa han: "Nähä, du ha inte "hälana". Därmed menade han, att jag inte hade nerver eller ~~modete~~ sånt; "hälana" sa de gamle.

En gång satte Petter opp mä dom, att han skulle kunna gå runt en enebuske, å få busken att söna (vissna) utan att röra vid busken, å han gjorde så mä.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

E:sl
Ee
2789

Ko, som kalvat, fick di inte le ut ur lagårn, förrän di
lagt stål på tröskeln.

När vår sonhustru tjänade i Klövraryd, Ryssby, sa di te
tjänstefolket där på gården, att di inte fick slå ut vatten,
där de' va växet, utan di skulle slå de' på en stenhäll eller
nänting så där.

Avvärjande
handlingar.

Sund

Österl. Ad

Rydaboda

1930

Avvärjande handlingar.

De hade mycke skräck å tocke där för se förr. Det skulle va en hästska över lagårdsdörren, för att inte kreaturen skulle kunna förgöras.

När de kärna smör, skulle det sitta en kniv instucken i kärnan för att det skulle lyckas bra.

Det var inte bra att gå ut utan stål å flinta, menade man på.

När en skulle gå till sjön å bada, skulle en ha med se en kniv å sticka i vattnet. Stål hjälpte mot trolldom. Å annars tog näcken dom, om di inte satte stål i vattnet.

2

Skriv endast på denna sida!

- 15 -

*Uppr. M. Larsson
Linköping
Per Nils Jansson
f. 1857 i Rydaboda*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tid

A:f

2789

Avvärjande
handlingar.

Lund
Östbo
Rydaholm
Maj 1930

- 16 -
Göta 85 Maria Åberg
Glatans gat 23 Linköping
Föd. 25 Maj 1852 i
Rydaholm

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

K: d
S: j
2789

Pengar.

Förr förvarade de inte pengar på samma sätt som nu.
Jag vet en käring, som hade sina pengar i klockfodralet. Di
hade på den tin stora klocker, som sto' på golvet, å då va
de' en dörr nertill, å där inne brukade hon gömma sina peng-
ar.

När di gick te märken, to fruntimren pengarna i strump-
skaften . Å de' vet jag, för de' har jag själv sett. När di
så köpt en ko, härvade di bara upp kjolarna över knäna å
to fram pengarna för te betala.

Landskap: Mälard

Upptecknat av: Nelly Larsson

Härad: Österg

Adress: Fjällgården, Rödberg

Socken: Härnösand

Berättat av:

Uppteckningsår: 1930

Född år: i:

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J:a

Uppteckningen rör

När ett barn va fött, skulle de' hastål på se', tills
de' va döpt. Likaså skulle modern hastål, tills hon va kyrk-
tagen.

Vid barns födelse va de' en hoper gamla gummer, som
hade en del besynnerligheter för se'. De' första barnet skulle
ha i munnen valskulor eller lite ediskvatten. De' vatför di skul-
le bli bra å äta å bärga se'. När min sonson föddes, han är nu
8 år gammal, va de' en gammal gumma, Kajsa Johansson, här, å
hon to barnet å gick å satte se' vid spisen, där svinmatten sto',
å stoppa i pojken lite av de'.

Katten fick inte komma under vaggan, för då ble di
lösaktiga.

Nyfött barns
vård.

Di skulle röra vid hund före katt, så fick di gott
läkekött.

I det första badvattnet skulle di ha stål. Di skulle
inte heller slå ut det vattnet ute, för då kom trollen och tog
barnet.

2789

LUND S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Söderland
Östbo
Rydaholm
1938 1930

- 19 -

Mittsöderländska
Folkminnesarkivet
Per Vilhelmsson
född 1857 i Rydaholm

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

M2789

Segerhuva.

Om de' va en, som va född me' segerhuva, å de' ble våd-
eld, skulle han gå omkring elden med segerhuvan fäst på huvet.
Då skulle inte elden sprida se' längre än han gått fram. Ja,
han skulle va en väldig segrare över allting, den som va född
me' segerhuva.

J: h

2789

Avvänjning.

Di kunde vänja av barnen vi olika tider. Mest skedde de' nog, när barnet va ungefär ett år gammalt. Men di kunde också vänta längre. Inga-Lisa i Sörsjuhult hade en liten flicka på en tre, fyra år, som inte va avvand. Ja, hon bodde inte i Sjuhult på den tiden. En gång va hon i granngårn å skätte lin, å då kom ungen te sin mor, när hon va där å sa te na: "Följ me' mej bakom lagårn, jag vill patta." Å Anna-Lisa måste ju gå med.

Om de' va bestämt, att di skulle avvänjas, men modren ändrade se', så blev de' tetigt, när barnet blev stort. Om det va så di skulle köpa kreatur å bjudde på ett kreatur, men inte fick det, så skulle det inte arta sej väl för den andre som fick det. Det var om di diade, när di inte skulle.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J:6
2789

Mä di va hos prästen för å döpa barnet, skulle di ha
en peng inknyten i bindan, för att barnet skulle få gott om
pengar å förmåga att hantera dom. De' skulle va en helgader
peng, kan en tänka se'.

Dopet.

ACC. NR. 2789

Landskap: Söd.

Härad: Ergo

Socken: Ryds socken

Uppteckningsår: 1930

Upptecknat av: M. Larsson

Adress: Verkstugan

Berättat av: Nils Larsson

Född år 1857 i: Ryds socken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J:f

F:b

Uppteckningen rör Folkmedicin.

När de slaktade till julen gömde de av
paltarna å använde dem att bota rödsot hos kreatur eller som-
mersjukan, som det heter på det gemena bonnspråket. De blötte
opp dom i vatten å hade i djuren.

De hade för se.att de kunde bota skärvan
hos barn genom att ta dagg på moderns gravkulle (om modern var
död) å lägga i badvattnet. Ett annat sätt var att ge barnet in
av moderns blod.

Det fanns en del käringar, som menade, att de
kunde läsa bort sjukdomar. De tog med ett snöre mått om alla
lederna å knöt en knut för varje mått, å det där snöret, full-

Rödsot.

Skärvan.

Läsa bort.

Ta mått med
snöre.

satt med knutar, tog de med hem gjorde nå'nting med, vad
det nu var, å sen skulle sjukdomen försvinna.

2789

Johannes i Hamneda var det många som sökte, ~~vaxxde~~ Johannes i
~~mångaxsonxsökt~~. Han lät dem dricka ur en bäck, som rann mot Bäck åt norr.
norrr, det kvittade vilken sjukdom de hade. Men det är av ny-
are datum, så de t.o.m. åkte bil te'en.

Gulsot botades genom att blanda gult garn, väl Gulsot.
sönderklippt, i mat å ta in. Det finns de som använder det
botemedlet än i dag, å det ska vara bildade mänsker.

Mot ryggskott å värk använde de varma trä- Ryggskott.
talrikar, som lades på det sjuka stället.

Tandväärk lästes bort av kloka gubbar. Tandväärk.

Här fanns en, som hette Jöns Persson, å han höll i kinden
å läste å puttlade. Sen brukade han "pella" i 'na, tills
det kom ut lite blo'.

J: f

Landskap: ..... Upptecknat av: .....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

Uppteckningen rör

Fruntimmer, som va me' barn, fick inte bli rädda eller omrörda på nå vis, för då kunde barnet få lyte. Å de' va inte så säkert, att barnet hade lytet, när de' föddes. Di påsto, att lytet kan komma igen te de' fyrtionde året.

När di fick se sotet i spisen ta eld, skulle di ta se' under foten, för då ble vådeldsmärket på ett ställe, som inte va så synligt.

De' va en gång två fruntimmer, som va ute å plocka krösen, å den ena av dem va me' barn. Då ble di osams å ärga på varann. Å då hade di kastat krösen på varann, å den som va me' barn hade fått en näve krösen på ryggen. När barnet va fött, hade de' märken som krösen på ryggen.

Havande kvinnor

Lyten.

2789

De' va ett barn, som va alldeles som de' va skuret
omkring halsen, när de' föddes. Å modern försökte på alla vis
att få bort de'. Di va t.o.m. hos läkare, men han sa, att de'
va födelsemärke, så de' gick inte å få bort. Men till sist
kom modern ihåg, att hon skulle döda en ål, när hon va me'
barnet, å de' ville inte gå för henne, hur hon än skar å högg
å/
för att få av ålens huvud. Då ble hon ärgerl tänkte, att de'
va då väl ynkligt, om de' inte ska gå. När hon sen äntligen
fått av skinnet, hade hon lämnat de' te en granne, som skulle
ha de' te binda ihop hånnelen å drunten på slagan, påminde hon
se'. Nu bad hon att få låna tebaks ålskinnet. De' la hon i
vatten, å sen tvättade hon barnet i de' vattnet. Å märkvärdigt
nog, gick såret på halsen bort.

2789

När di skulle få små, å såg kreatur, som höll på å
dö, får barnet ont å fallandesoten. Viktor häruppe i Holmen
har ju fallandesot, men han va väl inemot 30 år, när han fick
det, å nu är han nåt år över 60. Å de' ville di påstå, att hans
mor såg en fuller karl, när hon va med barnet. Ja, det trodde
hon själv också. Hon gick på landsvägen, å då fick hon se en
full karl i diket, men hon såg inte att han var full, utan hon
trodde, att han råkat illa ut, så hon ville hjälpa upp honom, så
han kom dän ur diket. Men det rådde hon inte mä. Gustaf hette
karlen, som låg i diket. Å hon sa sen moran, att när Viktor
faller, så vänder han sej lika som Gustaf i diket.

Fallandesot.

2789

De' va ett fruntimmer, som sto å gräddade, å då tog det
eld i sotet. I granngårn va de' en kvinna, som va med barn.
Hon höll just på å tog av sej strumperna, å kom te titta ut
genom fönstret, å fick se, hur det brann. Det brann så grymt i
skorstenen, eldgnisterna slog högt över skorstenen. Å hon ble
ju rädd, kan man förstå. Flickan, som sedan föddes, hade ett
stort vådeldsmärke uteefter hela benet. Å det ä sant, för min
hustru har själv sett märket.

Vådeldsmärke.

ACC. NR. 2789

Landskap: ..... Upptecknat av: .....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J:G

Uppteckningen rör

När nån dog, var det sed, att klockan skulle stannas.

Den döde skulle inte störas av nåt.

En annan sed är att di gärna flyttar den som ska te å dö till en annan säng. Vi hade en pojke, som låg sjuk, å han fick ingen ro, förrän vi hade flyttat honom. Å det brukar mest va en given sak, att di inte lever länge, när di vill byta läger. Vår pojke dog också sen.

Man brukar knäppa ihop händerna på den som ä död, å lägga en psalmbok på bröstet.

Sängkläderna måste ju ut å luftas, å bädden tömmas. Rullgardinerna brukar di också släppa ner, när det ä blivet lik. Men det hör ju te det alldagliga å närvarande också.

Död och
begravning.

Det är ju hygien att man ska göra det.

Om di hade näť litet rum, där di inte behövde ligga, flytta di ju liket dit. Å förr hade di inga begravningsbyråer, så då mäste di ha hem snickarn te göra en kista.

Det var gamla gummer, som va behjälpeliga med att tvätta å kläda liket. Å om det var en manlig, fick di ju ha en man te raka skägget. Jag rakade min far. Han hade legat i lung-inflammation länge, så han hade rätt långt skägg.

Förr, när det inte fanns så bra vägar, bar di alltid liket te kyrkan. Å när de' skulle va ståt, marscherade sol-dater, iklädda uniform å plym, före hela vägen till kyrkan. Annars kom soldaterna å mötte, när di skulle gå in på kyrkogår-den, å gick före.

2789

LUNDs UNIVERSITETs
BIBLIOTEK

J:9
2789

Snusdosa, brännvin å pipa la di ofta te de döa. Förr
gravde di om gravarna vart femtioende år, å då hände de' många
gånger, att di hitta nåt. De' var när di grävdeeför en sol-
dat Tand, som di hittat ett halvstop brännvin, å de' va då så
väl korkat, men grävarna to å drack upp de' å di ble så fulla,
för de' vadstärkt, ikan veta.

När prosten Bexell va dö, så va locket öppet på kistan,
så församlingsborna fick gå å titta, å jag var själv me' på
begravningen å såg då, att snusdosan va med i kistan. Den låg
bredvid Bexell.

Å rök har jag ofta varit me' å sett, att di haft me' i
kistan.

Saker som la-
des till den
döde i kistan.

J:G
2789

Jag har vänt med på begravningar, där de åt på
trätalrikar. Det är nu en 70 år sen. De satte in kål å ärtsoppa
i stora fat mitt på bordet å sen åt alla ur samma fat. På måndan
efters begravningen skulle det bjus på uppvärmda korvar å paltar
å så skulle det va dopp i gryta, om det var ett något bärgerligt
hem. Å sen ble det lutfish å sen ble det nubbar, så gubbarna var
rätså pratsamma, när det kom upp mot middag. Var det då nå'n som
pikade, så vaknade den andre. De drack ur stop av trä eller tenn,
som de skyfflade se emella.

Förplägnad på
begravning.

d: c
e: g
2789

Förgjorda kreatur.

Min svärfar blev så olycklig med sina kreatur. Korna dög inte te å stiga opp. Då gick han te en klok gubbe, som di kalla Anders i Enehagen; som bodde i Slättthögss:n. Då fick han det beskedet, att korna hade blett så'na, bara för att han hade kastat bort den där kalvaskanka, som han hade hittat i sin gödselhög. Den var visserligen ditlagd i ond mening, men han skulle inte brytt sej om'na. Så skulle han ge korna nio sorters ben, av svin,får fågel o.s.v. "Å vell du veta, ~~men~~ som ställt te det här för dej, så är det den första mänska, som kommer te dej, å vell låna ett nystan garn."

Förgjorda kre
atur.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

L:s
2789

Stjäla kraft från grannen.

Om det var någon som var olycklig med kreatur, skulle han ta å gräva ner en kalvaskank i grannens dynghög, så kunne han dra te se kraft å lycka från grannen. Så sa de å gjorde med, men inte vet jag om det hjälpte.

När vi kom hit te denne gården var det ett stort hål borrat i en fur här borta, å det var fyllt med krut å nöthår. Det är nog inte omöjligt att det hade tjänat till nå'n slags trolldom.

Stjäla kraft
från grannen.

Emaland
Öster
Rydaholm
Mär 8 1930

34 -
Mitt hustru
Klostergatan 23 Linköping
Berga Mils församling
Född 1857 Rydaholm

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

L:z
2789

Så länge min far levde, brukade han alltid spotta i fodret te varje kreatur, när han utfodrade dom. Twi, sa han. Å de' va för att korna inte skulle få ont av kvalster, små kryp, som lever i höt.

Han hade också för se', att de' va hälsosammare me' lite regn på höt, än att de' soltorkade alldelens på en gång utan att de' regnade på de'.

Spotta i
fodret.

Landskap: Småland Upptecknat av: Nils Larsson
Härad: Otto Adress:
Socken: Fjällby Berättat av: G. Larsson
Uppteckningsår: 1930 Född år 1857

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

M:a

Uppteckningen rör

En skulle vänta me' vårarbetet te 9:e veke. Dä skulle man så havre, å sen va de' te fortsätta me' kornet, som såddes i 5:e veke. Några andra sädesslag hade man inte förr i (iftden.

Vårarbetet

Linet skulle alltid sås på Karolinaedagen.

Av julabrot skulle di alltid gömma en limpa, som di skulle ha, när di va ute å sådde första gången. Di brukar förvara den i torr säd, nergrävd i en säabinge eller så där. Ja
Sen skulle di ge karlarna, som arbetat me' våren av den kakan.
De' fick di, när di kom in på kvällen å hade gjort ifrån se' för da'n. Å då ät hela familjen av den kakan.

13:e veke började den 6 april, 12:e veke den 13 april
O.S.V.

2789

Jag minns en käring, som di inte fick häva in spillt hö med gaffel eller grep för. När di lässte hö å körde in de', spillde di alltid lite utanför dörren, å om di tog å hävde in de' me gaffel, sa hon, att havsdjuren kommer å återkupp de' å de' blir odrygt me' höt. I stället kunde di ta me' räfsan eller bara händerna å häva ihop de', å sen skulle di bärta in de' me' bara händerna, allt som va spillt. Di va väl rädda att höt blev odrygt annars, om di inte gjorde på det sättet.

Ta in spillt
hö med händer-
na.

Söderby
Östby
Rydaholm
Mjöl. 1930

- 37 -

Gustaf Westerström
Pdr. v. Gustafsson
Juli 1857

Julafton fick di alltid lov att sätta ut gröt å
mjölk te tomten på logen.

När di skulle hem från julottan, sprang di, å körde
me' hästarna så di kunde dö, för att di skulle bli först me'
arbetet under året.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

N:o
2789

Jul.

Tomten.

Kapplöpning
från julottan

Söderland
Östbo
Rydaholm
Maj 1930

- 38 -
Agnes Westerström
Börje Nils Jonsson
Född 1857 i Rydaholm

Valvaremäss eller i maj kunde di bota kläe (eksem),
om di gick ut å trilla se' i daggen, innan solen gick upp.

Vårfrudagsafton fick di lov å va ikull så tidigt som
möjligt. Då skulle man lägga se' ljusan kväll. Å de' va för
att di skulle va tidigt uppe under året.

Den som kommer först i sängen,
kommer först på ängen,
hette det.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

No 6
Tid
2789

Valvaremäss.
bota kläe.

Vårfrudagssted.

Landskap: Söderås Upptecknat av: Hanna E. Åberg
Härad: Östra Göinge Adress: Göingebygden
Socken: Bydalstorp Berättat av: Mrs. Hanna Åberg
Uppteckningsår: 1930 Född år 1867 i Bydalstorp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

N:o 6

Uppteckningen rör

Långfredan steg di upp tidigt. Innan solen gick upp, skulle di va ur sängen. Å då på morron skulle alla ha ris, för att di skulle va snälla under året. Ja, de' har jag piskat på min gumma, men de' va på gyckel förstås. Di skulle inte heller ha värme i ugnen på långfredan å inte koka eller bry se' om mat så mycket på den dan. De' va många som sa, att man inte ens skulle äta nåt. Jag vet en gumma, som inte åt nåt på hela dagen. Hon steg upp på morron å sen gick hon till kyrkan. På hemvägen var hon inne i många stugor å blev bjuden på förtäring också, men hon sa alltid ifrån. Hon menade, att hon skulle fasta likson Frälsaren hade fastat.

Påsk.

Vid påsk brukte man hänga på varann papperslappar, som

man ritat ut en grissla å en ugnsväst på. De' var på påskafton.
Å det var mest ungdomen, som skämtade med varann på det sättet.

Å på påskafton sköt di påsksmällarhockså. Di sköt förte skrämma påskatrollen. Här i Bunjarp hade di för några tiotal år sen en gammal flintläsebössa te skjuta me'. Di fyllde den först me' krut å laddning å så satte di en träplugg i änden å drev in den me' en hammare, så de' ble en väldig skräll, när den gick å. Bössan band di fast på en stång, som va en 8, 10 alnar lång å reste den. Å så satte di ett snöre i avtryckaren.

Sen la di se' i en förstuga, där di va säkra för att inte bli träffade. Å så va de' bara te dra i snöret. Men pipan höll i alla fall, fast de' va en så kraftig laddning. När skottet gick släppte ju bössan däruppe å damp i backen å grävde ner sjä djupt i jorden. Å käppen, som di satt i, va väl alnälång, å den flög så långt, att di inte visste vart den tog vägen.

Ja, di höll då på mä å skjuta med den bössan, sen jag gifte mej, å de' är nu 50 år sen, å ett gott stycke sen kommer jag ihäg.

2789

LUNDs UNIVERSITETs
FOLKMINNESARKIV

P:a
2789

Väderleksmärke n.

När havren börjar rispa,
ska bonden börja vispa.

När allting fike (är tidigt)
ska bonden ge se ti'.

När skogssnigeln pekar mot norr blir det oväder,
när han pekar mot söder blir det vackert.

Väderleksmär-
ken.

Utg

Landskap: Småland Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Rydaholm Berättat av Vil Jönsson

Uppteckningsår: Född år 1857 i

Uppteckningen rör

När di slakta, brukte di ha ett skämt för se'. Di
skicka nån, som inte kände till de' te en granngård, för att
låna rumpedra't. Jag minns en gång, när di skicka en pi'a.
Ja, de' va inte bonden, som skicka henne, utan den som skötte
om slakten. När hon kom te gården intill å ba att få låna rum-
pedra't, försto di ju där, att de' bara va skoj, men de' be-
grep inte hon, å när de' då ble klart för na, att de' va skämt
ble hon rent toster på bonden.

Hjärtklaffarna, som di kallade olydningsöron, skulle
ingen människa äta, å barn särskilt skulle di inte ge dem,
för då ble di olydiga.

Slakt.

Skämt.

Hjärtklaffarna.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2789

Skrålebenet kallade di en av halskotorna, de' va ett stort ben, som låg närmast huvet. De' ansågs ha mindre värde å kastades bort vid slakten.

Blåsan använde di te tobakspungar å så där.

Mellangärdet flådde di å använde i stället för glas i lyktarna te lyktesinna. Di gjorde en ställning av trä omkring lyktan å spände på mellangärdet, som naturligtvis torkats förut.

Gallan efter svin torkade di å hade te bota kreatur med. Di hackade eller skar sönder den i skivor å gav åt kreaturen.

Skrålebenet.

Blåsan.

Mellangärdet.

Gallan.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2789

När di slakta svin, skulle di spara en liten bit från den slakten, som di inte fick äta upp. När di sen ble tereds å slakta nästa gång, skulle de ta den biten å gå å stryka te, ja, di skulle slå te ordentligt, den gris de då skulle slakta i huvet. De va för att de skulle räcka ihop.

26789

På onsdagar skulle man inte värpa, för då räckte de
inte te slaget i väven.

Man fick inte äta, när man värpade eller vävde, för då
ble de tetigt. Inslaget eller övet, som man sa, räckte inte te.

När di värpade väven, fick inte nystanet ligga i ett
såll, för då ble väven tunn som ett såll, utan de va bäst å
ta nystanet i ett spann eller nånting så där.

Vävnina.